

12. Standardní platební mechanismy

6MEFZ1

Ekonomika a financování zdravotnictví

doc. Ing. Peter Pažitný, MSc., PhD.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Motto

- *„Jediným dobrým spôsobom ako platiť lekárov je zmeniť systém každé tri roky, v opačnom prípade lekári nájdu spôsob ako ho obísť a využiť vo svoj prospech.“*

Profesor Robert G. Evans

Obsah

1. Kontext
2. Platobné mechanizmy ako nástroj (nie cieľ)
3. Priama platba a platba treťou stranou
4. Čo je platobný mechanizmus
5. Kapitácia
6. Platba za výkon
7. Diagnosis related groups (DRG)

1. Kontext

- Žijeme v ére chronických chorôb
- Pre mladých chronických pacientov sa manažment chronickej choroby stáva súčasťou strategického rozhodnutia o životnom štýlu
- Kontrola nákladov nad chronickými chorobami sa stáva strategickou výzvou manažovania finančného rizika
- Cash Flow definuje správanie
- Platby treťou stranou sú dominantné
- Vytvorenie hodnoty pre spotrebiteľa vyžaduje spoločnú snahu všetkých stakeholders

2. Platobné mechanismy sú nástroj (nie cieľ)

FINÁLNE CIELE

Spokojnosť
Zdravotný stav
Finančná ochrana

ČIASTKOVÉ CIELE

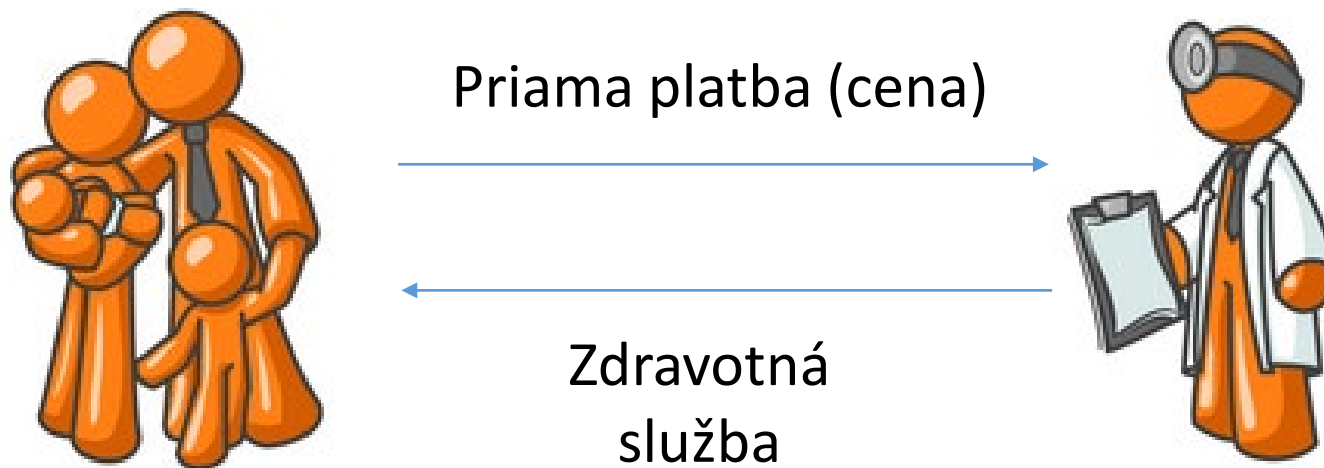
Kvalita
Efektívnosť
Dostupnosť

NÁSTROJE

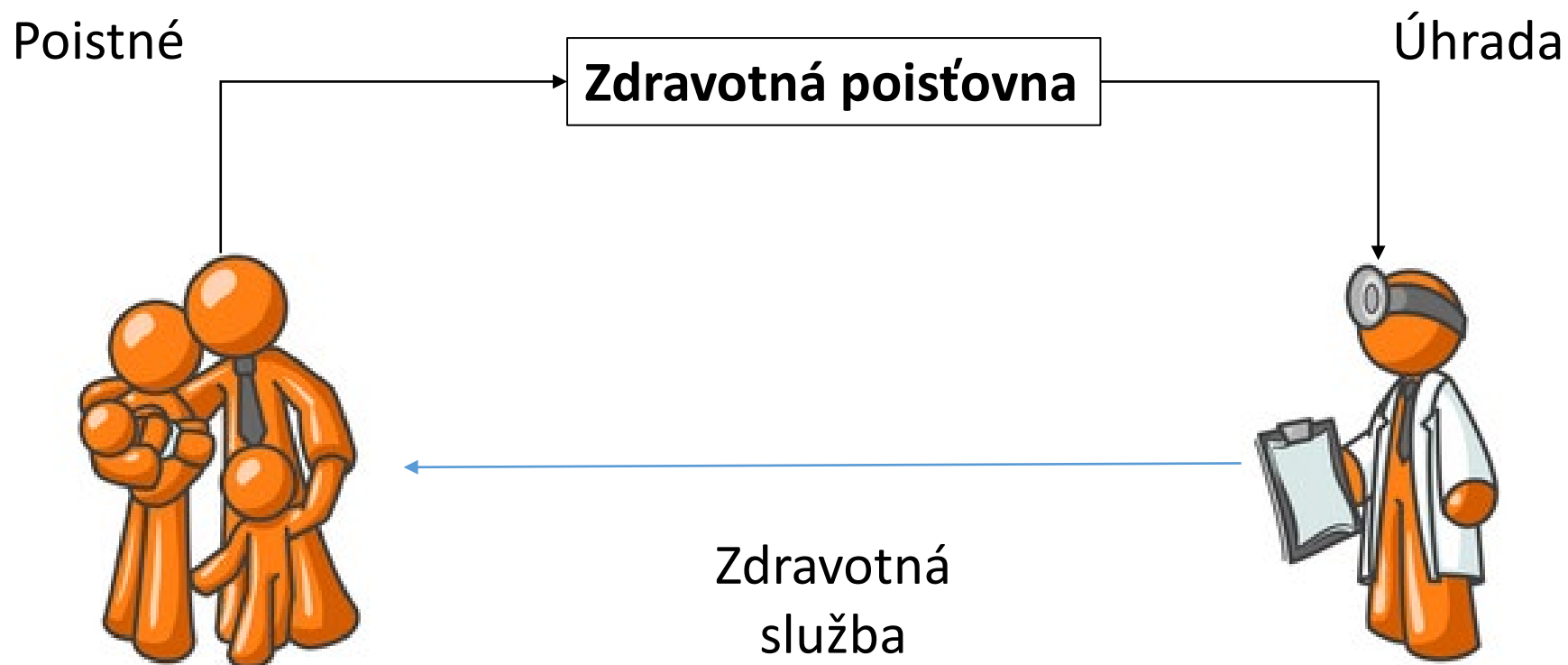
Financovanie
Platobné mechanizmy
Organizácia
Regulácia
Presvedčovanie

3. Priama platba

3. Platba treťou stranou

3. Diskusia

Aké sú podľa vás:

- výhody a nevýhody priamej platby?
- výhody a nevýhody platby treťou stranou?

4. Platobný mechanismus

- Platobný mechanismus je platba třetí stranou.
- Je to způsob, kterým zdravotná pojišťovna platí poskytovatelův.
- Definícia: Sústava stimulů a motivací, která definuje správanie poskytovatelův.
- Platobný mechanismus môže byť za:
  - Existenciu (napr. Jednoduchá apitácia)
  - Aktivitu (napr. Platba za výkon)
  - Koordináciu (napr. Full risk kapitácia)
  - Výsledok (napr. P4P)

4. Časové hľadisko

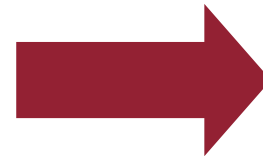
Cena odzrkadľuje
skutočné
predchádzajúce
náklady

Retrospektívny
platobný
mechanizmus

Cena je stanovená
vopred a
neodzrkadľuje
skutočné náklady

Prospektívny
platobný
mechanizmus

4. Báza platobného mechanizmu

- Skutočné náklady - pri platbe sa posudzuje opodstatnenosť vynaložených nákladov (mzdové, materiálové a iné náklady)
- Produkčná jednotka - založené na jednotke zdravotnej starostlivosti napr. hospitalizačný deň, procedúra, diagnóza, ukončená hospitalizácia
- Ochota platiť – zohľadňuje finančné možnosti spotrebiteľa, finančné požiadavky poskytovateľa, jeho alternatívne náklady, nestálosť prostredia a návratnosť investícií.

5. Čo je to kapitácia?

- Slovo kapitácia má pôvod v latinskom slove „*caput*“ – hlava.
- Kapitácia teda znamená platba za hlavu (per capita).
- V US literatúre sa stretávame aj s pojmom PMPM – per member per month.
Platba „*za hlavu na mesiac*“.
- Poskytovateľ teda dostáva každý mesiac rovnaké množstvo peňazí na každého človeka, bez ohľadu na to, či tento človek bude alebo nebude čerpať zdravotné služby a koľko budú stáť.

Charakteristiky kapitácie

Kapitácia zahrňa 3 dôležité prvky:

- platba je naviazaná na definovanú populáciu poistencov, t.j. peniaze nasledujú poistenca
- starostlivosť je predplatená formou vopred dohodnutej sadzby
- prijímateľ kapitácie musí znášať finančné riziko, ak náklady prekročia platby a je preto motivovaný manažovať starostlivosť nákladovo efektívne

Kto môže byť platený kapitáciou

- primárny lekár (alebo skupiny lekárov)
- špecialisti (alebo skupiny špecialistov)
- nemocnice
- integrované systémy PZS

Rozsah služieb zahrnutých v kapitácii

- má byť presne definovaný
  - aby bola zabezpečená ZS pre poistencov
  - a zároveň nedochádzalo k únikom (odosielaniu pacientov k PZS mimo kapitačný kontrakt)
- jasne definované služby (napr. vakcinácie) bývajú často hradené nad rámec kapitácie
- čím menší rozsah ZS kapitácia zahŕňa, tým menšie riziko (a možný zisk) pre poskytovateľa a väčšie riziko úniku mimo kapitačný kontrakt

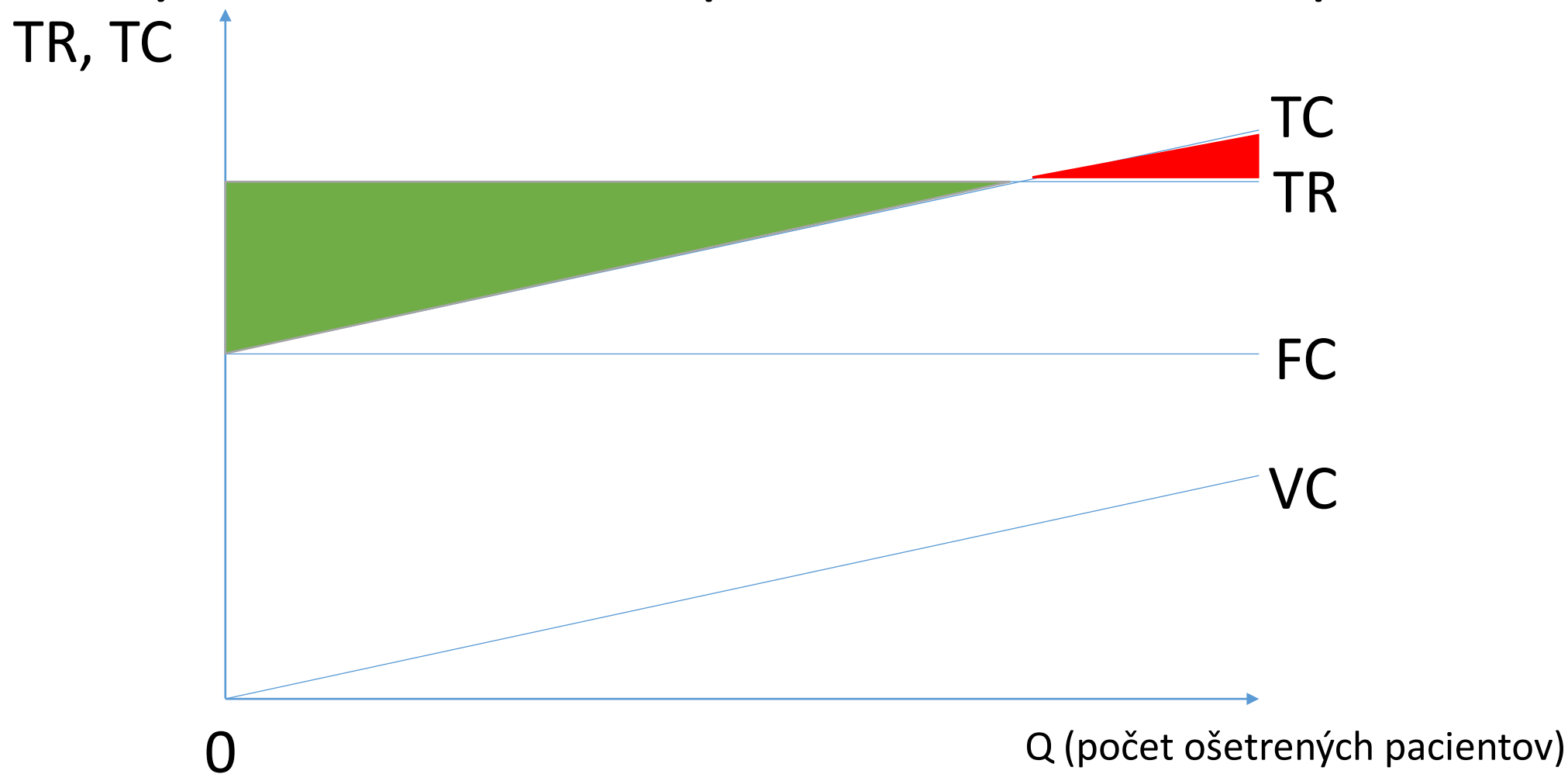

Formy kapitácie

- len služby poskytované daným lekárom (jednoduchá kapitácia)
  - zriedkavé, veľké riziko presunu nákladov mimo lekára
- kapitácia na ambulantné služby (full physician capitation)
  - pokrýva všetky služby poskytované všeobecnými lekármi a ŠAS
  - príjmateľom zvyčajne skupiny združujúce vš. lekárov a ŠAS
- kapitácia s celým rizikom (full risk capitation)
  - zahŕňa všetky zdravotné služby – primárnu, sekundárnu, lôžkovú, lieky, ...
  - príjmateľom spravidla skupina zložená z lekárov a nemocnice
  - potreba veľkého kmeňa – priveľké riziko pre jedného lekára

Krivka výnosov a nákladov pri JEDNODUCHEJ kapitácii

Výhody kapitácie

- pre poisťovňu
  - zbavuje sa rizika a prenáša ho na poskytovateľa, ktorý dokáže lepšie manažovať spotrebu ZS
  - zabraňuje nadmernej spotrebe (ku ktorej motivuje FFS)
  - vie predpovedať náklady
  - jednoduchšie na administráciu (nižšie náklady na administráciu)
  - zvýšená nákladová efektívnosť

Výhody kapitácie

- pre PZS
  - dostáva peniaze vopred
  - dobrý a garantovaný cash-flow
  - odmena za manažovanie pacienta a nákladovo efektívne správanie - úspešnejší lekári majú vyšší profit ako pri FFS
  - nižšie administratívne náklady (nemusí vyúčtovať ZS)
  - väčšia „sloboda“ – je sám zodpovedný za manažment nákladov
  - môže implementovať inovácie, ktoré vedú k budúcim úsporám
  - motivovaný k vytváraniu integrovaných skupín
- pre poistenca
  - zameranie sa na preventívne služby
  - lepšia koordinácia zdravotnej starostlivosti (najmä pri integrovaných skupinách PZS)

Nevýhody kapitácie

- pre PZS
  - znášanie rizika - ak bude mať "smolu" a veľa chorých poistencov, môže prerobiť - má zmysel až pri istom počte poistencov, stop-loss, zdieľanie rizika v skupine
  - praktici majú pocit, že výška kapitačnej platby je "smiešna" - za 60 Kč mesačne nikoho neošetím (v skutočnosti, keď navštívi lekára cca 10% poistencov, tak má stále plnú čakáreň - viac neošetrí)
- pre klienta
  - riziko podliečovania
  - riziko posielania k iným lekárom – mimo kapitačný kontrakt
  - pri zlej kompenzácií rizika sa môžu praktici vyhýbať nákladným pacientom

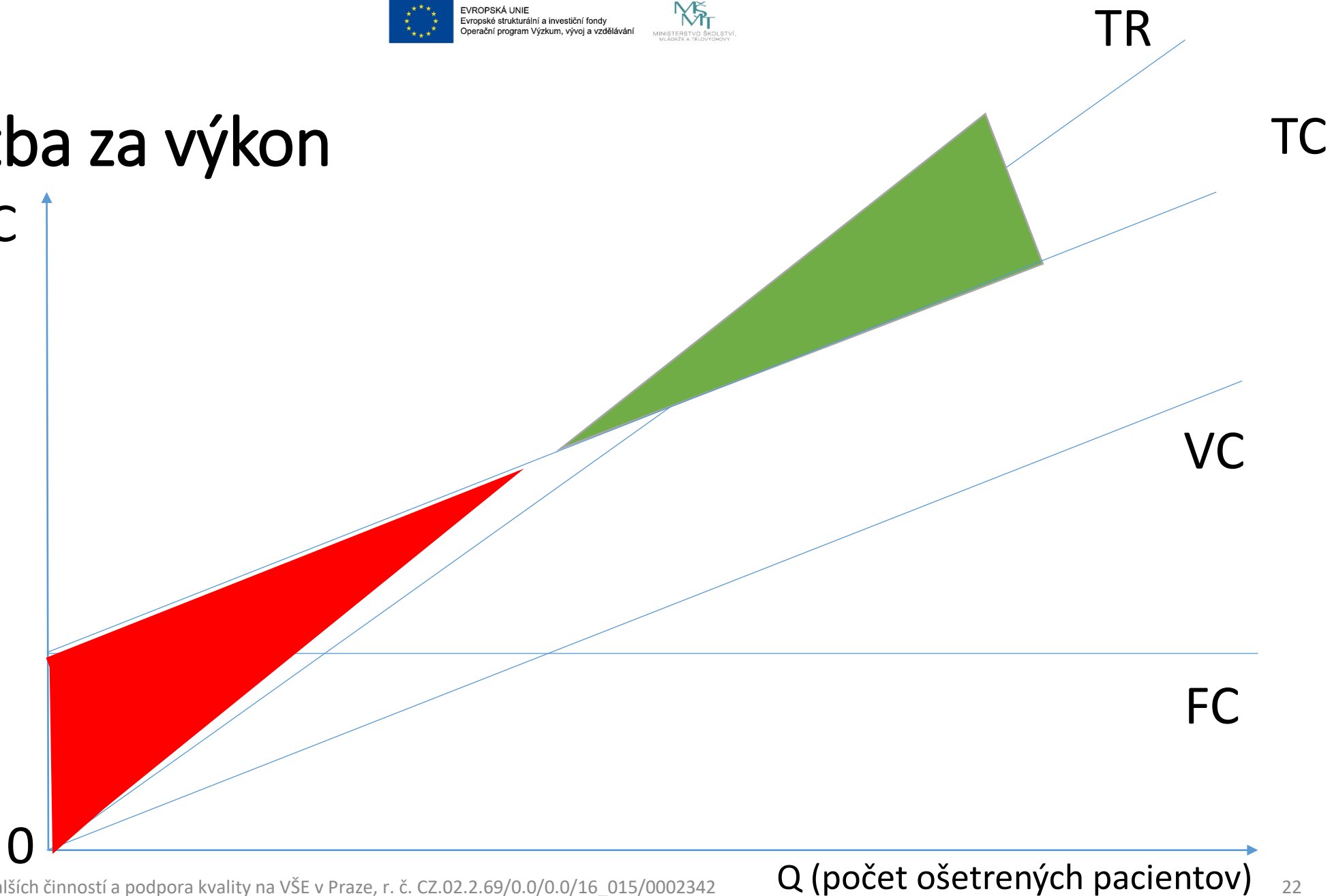
6. Platba za výkon

- Pri platbe za výkon si poskytovateľ vyúčtuje poisťovni za každú návštevu pacienta všetky výkony zo zoznamu, ktoré pri jeho vyšetrovaní a liečbe vykonal.
- Takýchto rôznych výkonov existuje v zozname niekoľko tisíc (pričom lekár určitej odbornosti z nich používa vždy len pár desiatok) a pre každý výkon je v ňom stanovená hodnota vo forme bodov.
- Odmena poskytovateľa za daný výkon sa potom vypočíta ako súčin bodov za daný výkon pre násobený cenou za bod, ktorú si na dané obdobie dohodla poisťovňa s poskytovateľom.

6. Platba za výkon

TR, TC

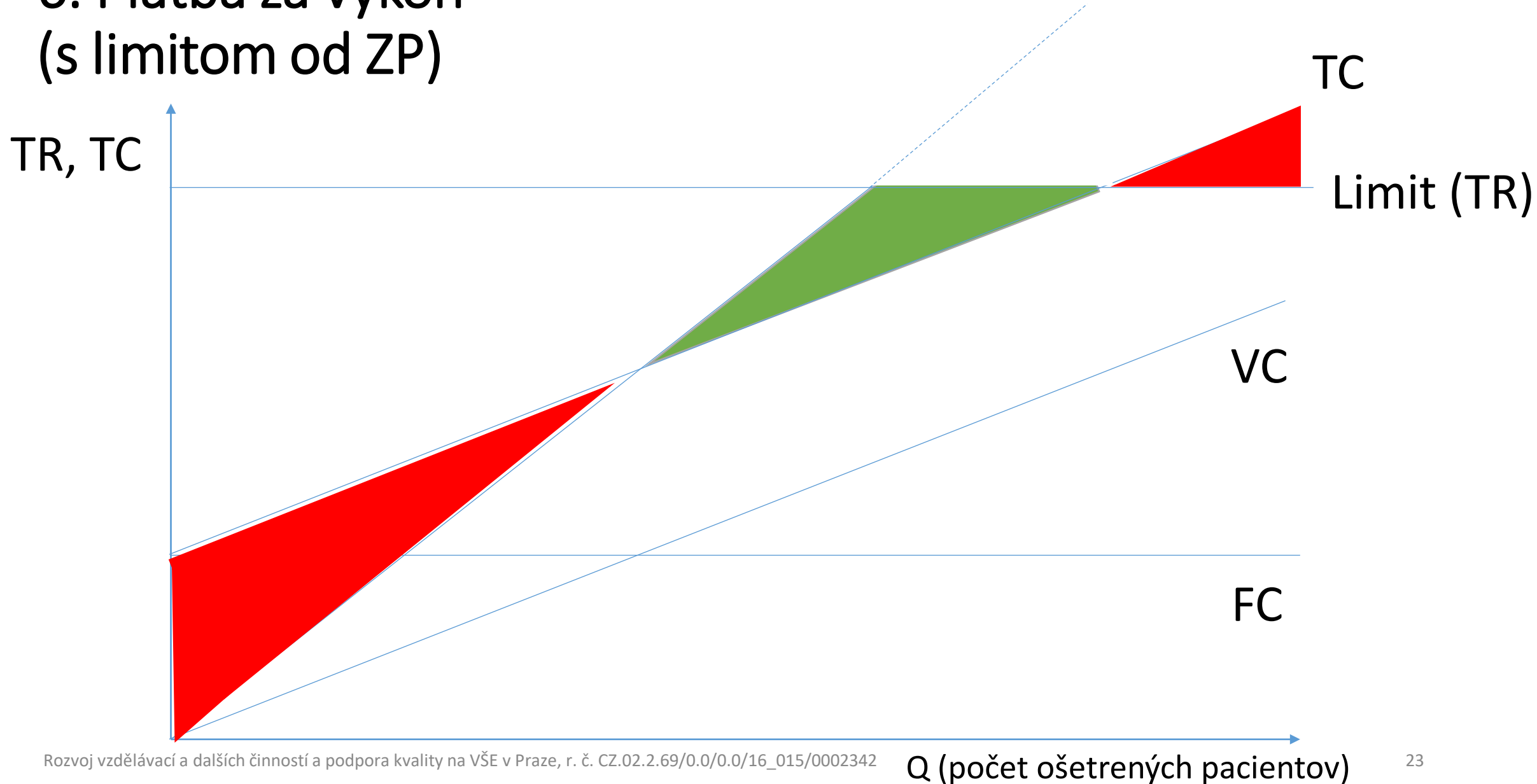
6. Platba za výkon (s limitom od ZP)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

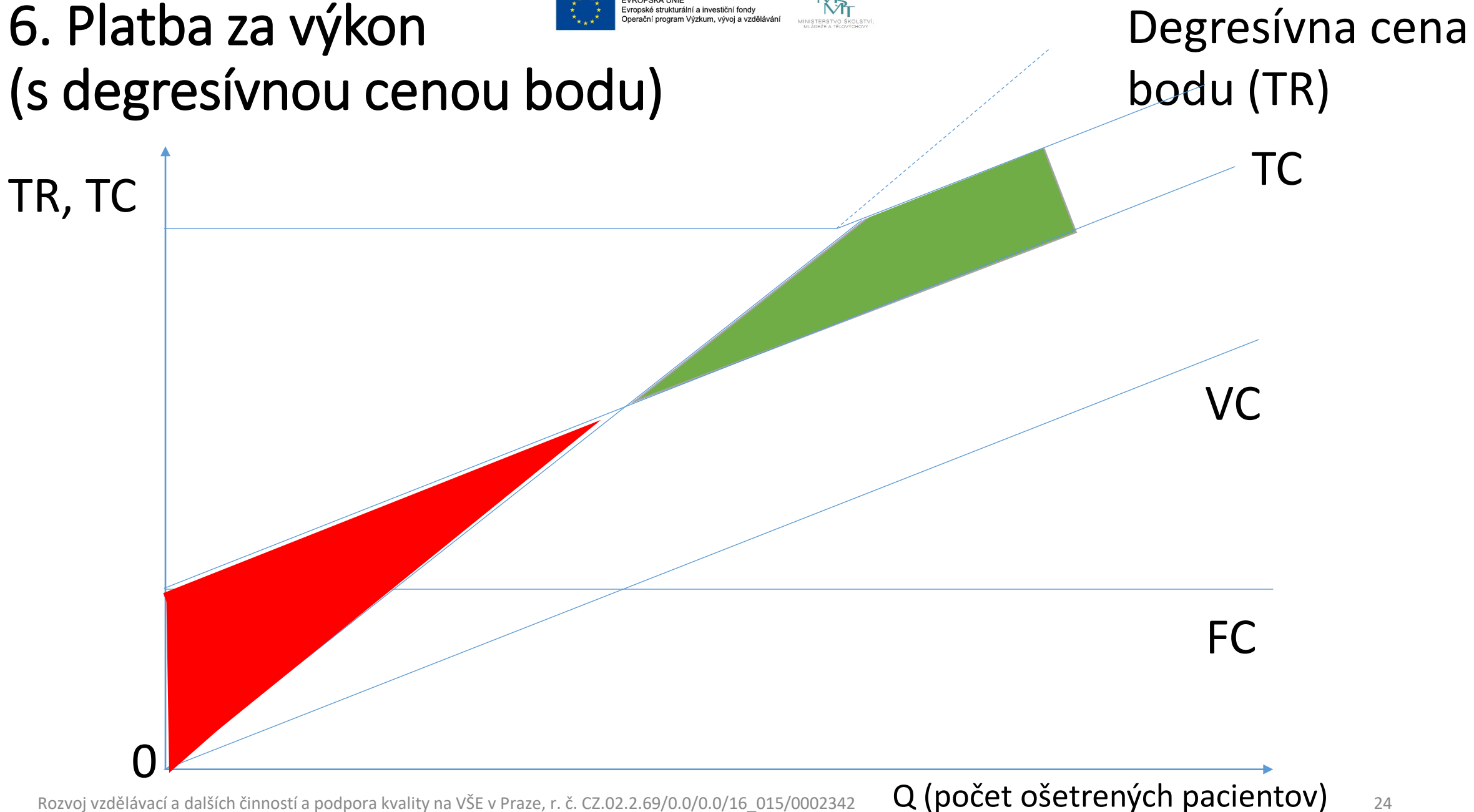
6. Platba za výkon (s degresívnou cenou bodu)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

7. DRG (Diagnosis related groups)

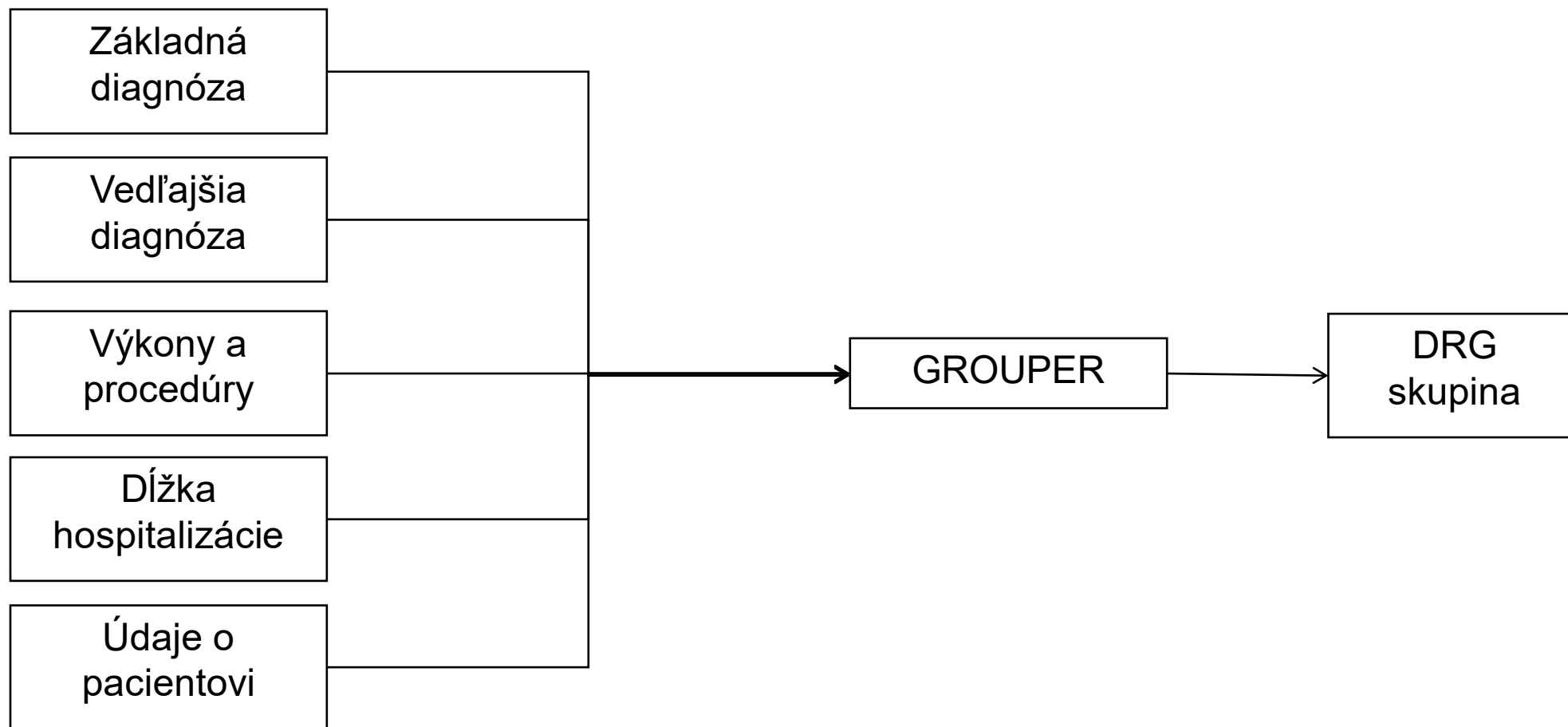
- DRG (diagnosis related groups) je klasifikačný systém, ktorý zaraďuje prípady krátkodobej hospitalizácie (hospitalizačné epizódy) práve do jednej z niekoľko sto skupín podľa klinickej a nákladovej podobnosti.
- V jednej DRG skupine sú teda vždy zoskupené hospitalizačné epizódy klinicky podobné a nákladovo dostatočne homogénne.

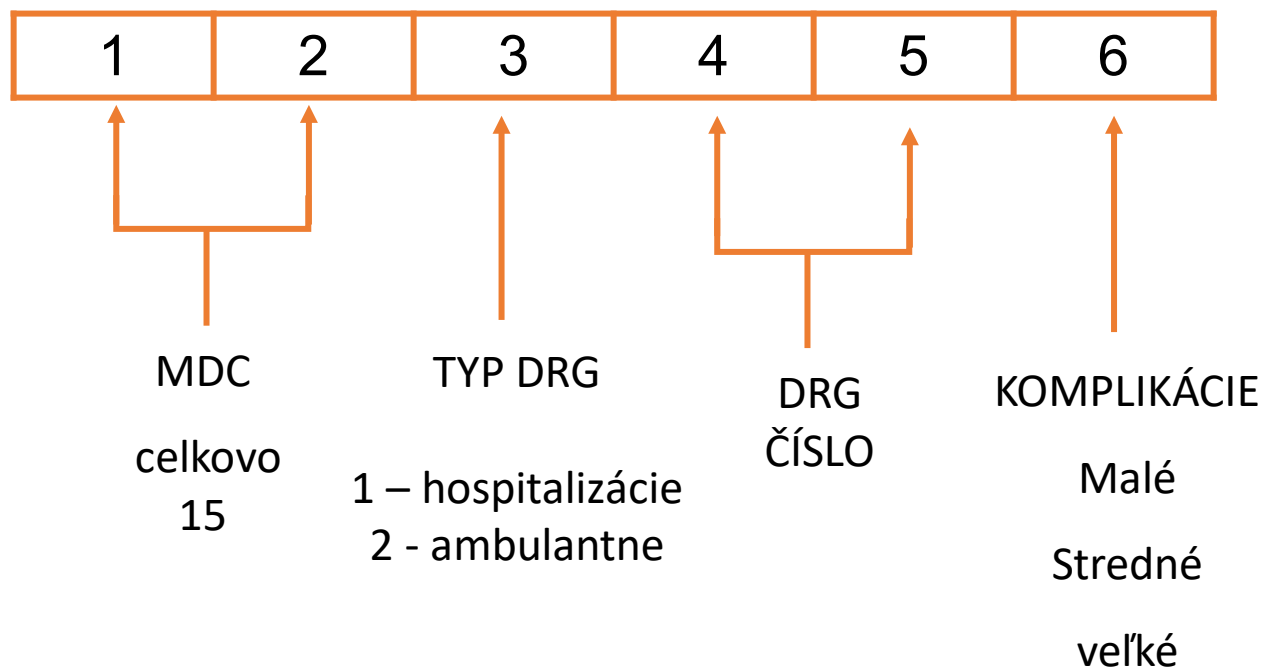
Prínos DRG

- Merať produkciu nemocnic
- Odstrániť horizontálnu a vertikálnu nespravodlivosť v odmeňovaní
- Zaviesť kvalitnejší spôsob kompenzácie rizikovej štruktúry poistencov (prediktor DCG)

DRG ako klasifikačný mechanizmus

Príklad: Štruktúra kódu IR DRG 2.1

Zdroj: 3M Health Information Systems

Príklad: komplikácie pri hospitalizácií

Malé	Stredné	Veľké
Nekomplikovaný diabetes	Diabetes s cievnymi komplikáciami	Diabetes s ketoacidózou
Ťažkosti s dýchaním	Emfyzém	Zlyhanie dýchania
Hypertrofia obličiek	Chronické ochorenie obličiek	Akútne poškodenie obličiek

DRG ako platobný mechanizmus

- Význam DRG spočíva v tom, že (rizikovo ocenená) prospektívna sadzba dokáže dostatočne odradiť producenta od produkcie služieb za vyšších nákladov, než aké by toleroval voľný trh.
- Prospektívne stanovená sadzba je odvodená od predpokladaných priemerných nákladov danej DRG skupiny
- Znamená a priori zastropovanie úhrady na jednotku, a tak vytvára produkčné riziko pre poskytovateľov, ktorí nemôžu produkovať za vyšších nákladov ako je takto regulovaná úhrada

DRG a kvalita

- V DRG ide o reguláciu stanovením maximálnej úhrady pri stanovenej minimálnej kvalite.
- Vzhľadom k tomu, že DRG kontrakt je rizikovým kontraktom, hrá predpokladaný objem kontraktu (cez ktorý dochádza k rozkladaniu produkčného rizika poskytovateľa) kľúčovú rolu v ekonomickej analýze poskytovateľa pri dohadovaní ceny = bazálnej sadzby.

Relativní váha a doba hospitalizace

Každá skupina má svou relativní váhu (case mix index), např. radikální mastoidektomie

- Pre nekomplikované případy: 1,0766
- Pre mírně komplikované případy: 1,6007
- Pre závažné komplikované případy: 4,0446

Dolná (DDH) a horná doba hospitalizace (HDH), např. radikální mastoidektomie

- Pre nekomplikované případy: DDH = 1 HDH = 12
- Pre mírně komplikované případy: DDH = 1 HDH = 26
- Pre závažně komplikované případy: DDH = 3 HDH = 64

Základná sadzba

- Základná sadzba (base rate), je platba za DRG s relativnou váhou 1
napr. 30 000 Kč za CMI = 1
- Môže byť určená jednotne pre celú krajinu, alebo každá poisťovňa si môže určit svoju vlastnú sadzbu (s určitými základnými nastaveniami)
- Krajiny používajú pri zavádzaní DRG prechodné obdobie

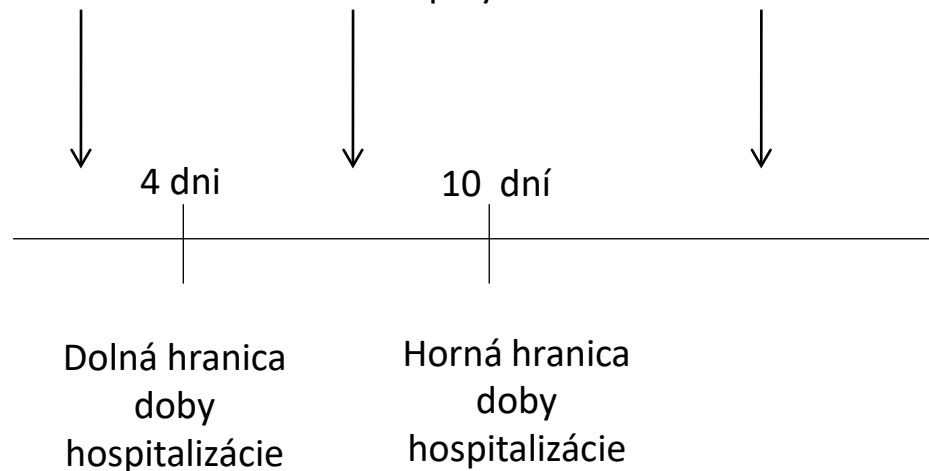

Príklad: Výpočet úhrady za DRG

Základná sadzba * Váha
DRG skupiny *
(Doba hospitalizácie/
Dolná hranica doby
hospitalizácie)

Základná sadzba *
Váha DRG skupiny

Základná sadzba * Váha
DRG skupiny +
lôžkodeň pre chronickú ZS
*
(doba hospitalizácie – horná
hranica doby hospitalizácie)

Príklad: Výpočet úhrady za DRG

- Vypočítajte cenu za hospitalizáciu pacienta v systéme DRG, ak
- Základná sadzba = 30 000 Kč
- Váha = 2,5000
- DDH = 4 dni
- HDH = 10 dní
- dĺžka hospitalizácie je:
  - 7 dní
  - 3 dni
  - 12 dní

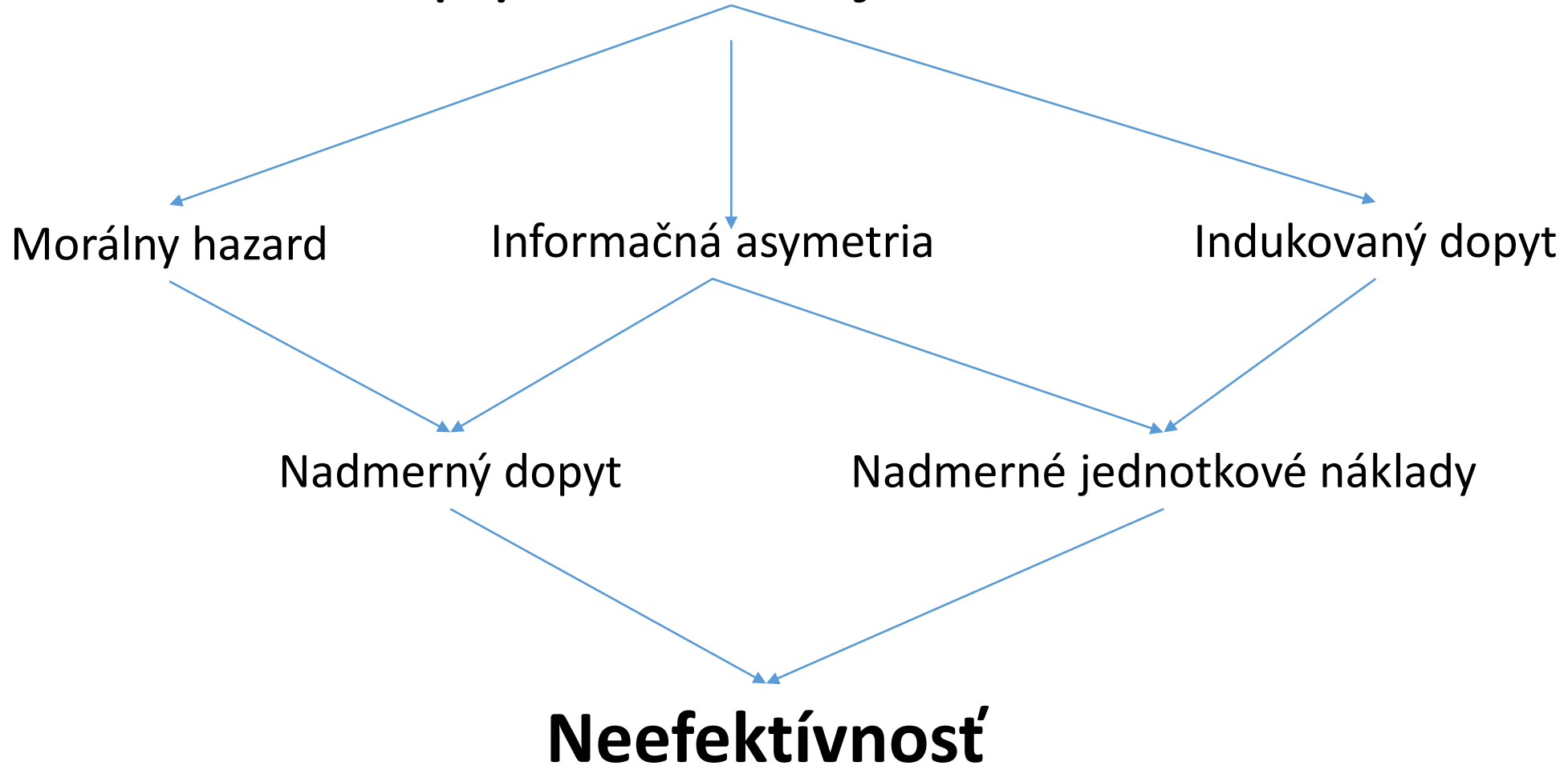

Skúsenosti s DRG po jeho implementácii

- znižovanie dĺžky hospitalizácie
- DRG Creep – zámerné zaradovanie pacientov do zdrojovo intenzívnejších skupín s cieľom zvýšiť príjmy nemocnice. Má dva prejavy:
  - **Upgrading**: zaradenie pacienta do skupiny s vyššou relatívnou váhou
  - **Upcoding**: zaradenie nekomplikovaného pacienta ako komplikovaného
- nákladnejšie, náročnejšie a stratové prípady sú odosielané do národných centier a univerzitných nemocníc
- zníženie kvality ZS a problémy klinickej kvality ZS
- neopodstatnené hospitalizácie sú stále problémom (viac hospitalizácií, ktoré sú krátke ale zbytočné)

Takto nastavené platobní mechanismy generují neefektivnost a plýtvání zdroji

Zhrnutie

- Platobné mechanizmy sú **nástroj**.
- Platba môže byť:
  - Retrospektívna
  - Prospektívna
- Platobný mechanizmus môže byť za:
  - Existenciu
  - Aktivitu
  - Koordináciu
  - Výsledok
- **Jednoduchá kapitácia** = platba za hlavu = za existenciu
- **Platba za výkon** = platba za aktivitu
- **DRG** = platobný mechanizmus v prípade krátkodobej hospitalizácie

Zdroje

- 3M Health Information Systems
- Evetovits: The experience with DRGs in Hungary, Prezentácia CEF, Ljubljana 2007
- Frank: Health care markets and demand, Prezentácia IEMS, Lausanne 2006
- Frank: Economics and managed care, Prezentácia IEMS, Lausanne 2006
- Gaal, Stefka, Nagy: Cost accounting methodologies in price setting of acute inpatient services in Hungary, Springer Science, 2006
- Nowicky: The Financial management of hospitals and health care organizations, AUPH Press, 2004
- Wilm Quentin, Alexander Geissler, David Scheller-Kreinsen a Reinhard Busse: DRG-type hospital payment in Germany: The G-DRG system
- Zelman, McCue, Millikan, Glick: Financial management of health care organizations, Blackwell Publishing, 2005

Ďakujem veľmi pekne za pozornosť